

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

20. An Sacerdos obligatus celebrare in Altari privilegiato si alibi celebret,
ad aliquid teneatur, & peccet mortaliter? Et quid de Capellano obligato
celebrare in aliquo Altari particulari, ita ut ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

cultum, & deuotionem; itemque humanum honorem, nempe, vt adstantes cognoscant, Missam, quæ in tali die, & hora, & in tali Altari celebratur, à tali persona fundatam esse: quæ sine dubio cessant, si Missæ alibi celebrantur. Ergo peccas grauitur, sic omittens. Intelligit tamen, nisi adsit iusta, & rationabilis causa in contrarium. Quæ est, si Ecclesia, Capella, Oratorium, vel Altare impedita sint violatione, euerfione, inundatione, vel alio modo. Vel si Sacerdos tales Missas dicitur ob aliquam urgentem causam ex eo loco discederet, & obligatus esset ad illas dicendas. An autem in tali casu Sacerdos liber maneat pro illa die à sua obligatione, an verò debeat alibi celebrare, dubium est. In quo dicendum, quando testator intendit principaliter solum, quod celebrantur in tali loco, vel Altari, propter cultum, qui inde resulabat Sancto illi, cui dedicatum est, cessare obligationem, qua alligatur ad illum locum. Sicut qui vouit ieiunare in vigilia talis Sancti, si eo die non possit, non debet alio die ieiunare. Si verò testator intendit fructum Sacrificij pro anima sua, vel cultum Dei, aut quid simile, non cessat obligatio; sed debet Sacerdos in alio Altari, vel Ecclesia celebrare. In dubio autem præsumitur, intentionem testatoris posteriori potius, quàm priori modo se habuisse. Primò, quia præsumitur voluisse obligare ad id, quod sibi erat vtilius. Secundò, quia in cap. *Nos quidem, de testam.* præscribitur, quod si non possit Monasterium construi in loco à testatore designato, debeat in alio edificari. Quo denotauit attendendum esse in eiusmodi casibus ad voluntatem, quæ vtilior erit testatori. Et hæc omnia ex Cardinali Lugo docet *Lezana in summa, tom. 4. verb. Missa, n. 45.*

2. Sed circa præsentem questionem non deseram hic apponere verba Hieron. Garcia *in sum. mor. tr. 3. diffic. 11. dub. ult. n. 5.* vbi sic ait: Si sobreuiene algun impedimento, para no poder dezir Missa en la tal Iglesia, ò Altar; este impedimento puede ser, ò porque se quemo la Iglesia, ò derribo la Capilla, ò se viold, ò se adreza &c. si el testador que dexò las Missas, tuuo attendencia solo à la veneracion del lugar, ò al tiempo: en tal caso dicen muchos Doctores, que no tendra obligacion en aquel tiempo, que dura el impedimento, dezir Missa en otra parte, lo qual se prucua con el simile del ayuno en vna vigilia, que si aquel dia passa sin poder ayunar, espira la obligacion. Bien se, que Fraxinello Moneta, Azor, y Naldo, à quienes rehene, y sigue Bonacina *punct. 7. §. 4. n. 3.* dicen absolute, que ha de celebrer en otra parte: porque mas prouecho le vendra al fundador que se celebre en otra parte, que no dexar de celebrer absolutamente: pero à esto se replica que vna cosa es ser mejor, otra es deuerse de justicia: lo primero cõfessamos lo pero esto segundo, negamos lo; y assi tengo por mas verisimil, que estos Doctores aulan, quando el testador pretendio principalmente la satisfacion de sus pecados, y no el lugar que en tal caso, lo mas cierto es que deue el Capellan dezir las Missas en aquellos dias en otra parte porque para esto fin, poco importa dezirlas en vno, ò otro lugar; y lo sienten assi podos.] Ita ille: cui adde Barbosam *de potest. Episc. p. 2. alleg. 24. n. 55.* & Marchinum *de Sacram. Ordinis, tract. 3. p. 2. c. 24. n. 9.* asserentes, quod Sacerdos obligationem habens celebrandi in aliquo Sacello, Capella, vel templo, vel Altari, vel tali hora, si in iis oriatur impedimentum, ob quod celebrare in eisdem locis non possit, non tenetur alibi celebrare, quoties veneratio loci, vel temporis prædefinitio à testatore intenditur: secus si satisfactio suorum peccatorum intendatur. Quare si Ecclesia, in qua est celebrandum, vel Capella, vel Altare diruatur, polluat, vel adsit hostium incurfus, & aquarum inundatio; non tenetur Capellanus alibi celebrare. Nam licet melius sit alibi, quàm nullibi celebrare: eiusdem tamen obligatio est affixa huic loco, & tempori; & idcò extra locum hunc, & hoc tem-

pus non currit. Quæ doctrina, tanquam singularis, est attentè obseruanda: quia reliqui Doctores vno ore gregatim asserunt, melius esse alibi, quàm nullibi celebrare: atque sic interpretandam testatoris voluntatem, teneatque Capellanus legitime impeditum alibi Sacrum facere. Sed aliud est, aliquid esse melius, aliud me ex iustitia ad illud teneri. Quare suspicor, præfatos Doctores forte solum in eo casu fuisse loquutos, quo testator, non tam loci venerationem & cultum, quàm remissionem poenarum per Sacrificium obtinendam intenderet; cum enim hæc poenarum remissio non sit affixa loco, vel tempori; ideo Capellanus alibi celebrando, eandem impetrare testatori debet: & in hoc casu, non solum stante iusto impedimento, sed etiam pro libito suo alibi celebrans, oneri suo satisfaceret, dummodo pro testatore Sacrificium offerat, quod principaliter ab ipso intendebatur.

3. Verum, his non obstantibus, contrariam sententiam tenet Moneta *de commut. ult. volum. cap. 10. §. 5. n. 242.* Azor, *tom. 2. lib. 6. cap. 24. §. 7.* & Emmanuel Sæ, *verb. Missa, n. 47.* vbi sic ait: Qui non potest celebrare in loco designato, debet in alio celebrare. Sed sententia Garcia, & aliorum, modo vt supra explicata, sua non caret probabilitate.

RESOL. XX.

An Sacerdos obligatus celebrare in Altari priuilegiato, si alibi celebret, ad quid teneatur, & peccet mortaliter. Et quid de Capellano obligato celebrare in aliquo Altari particulari, ita vt illud non sit Altare priuilegiatum? Et an in hoc ultimo casu, si in Ecclesia est aliud Altare priuilegiatum, possit ne in illo Capellanus dicere Missam pro testatore, si testator assignat aliam Capellam, vel Altare? Ex p. 9. tr. 2. Ref. 15.

§. 1. Licet Capellanus alibi absque dispensatione celebrans, culpam lethalem committat, non tamen tenetur iterum per se, vel per alium in Altari definito celebrare, siue omittas Missas supplere, aut pro rata pecuniam, vel fructus beneficij pauperibus, aut hæredibus restituere. Quidquid in oppositum dicant Azor *moral. instit. part. 1. lib. 10. c. 24. §. 7.* & part. 2. lib. 6. c. 24. §. 7. Ricc. *in verbo, Praxis Capellaniarum, dec. 401.* Steph. Faguind. *de quinque Eccles. præceptis, lib. 3. c. 5. n. 2.* Ducor: quia iste Capellanus solum fidem fregit: sed iniustitiam non violauit: quare potest quidem dici iustus, sed non iniustus; quia non priuauit testatorem debito Sacrificij fructu, qui in omnibus locis est æqualis valoris; item, quia non reddens debitum in certo loco promissio, sed alibi, restitutioni obnoxius minime manet, nisi damnum aliquod ex tali solutione crederetur reportaret. Ergo similiter non celebrans in certo Altari, aliquid restituere non debet: nisi obligatio esset celebrandi in Altari priuilegiato: quia tunc testator damnus spirituale pateretur. Et idcò hanc sententiam secutus est Possesim *de officio Curati, c. 2. n. 25.* Fraxinell. *de obliq. Sacerdot. scilicet. 4. concl. 5. §. 3.* Barb. *de offic. & potest. Episc. alleg. 24. n. 36. r. 2.* Bonac. *de Sacram. disp. 4. §. 1. punct. 7. §. 4. n. 5.* quibus adde Garc. *in sum. mor. tr. 3. diffic. 11. dub. ult. n. 11.* vbi me cit. sic ait. [Lo segundo podra preguntarse, quando vn Capellan, ò otro Sacerdote, frequenta sin causa el dezir Missa fuera de los lugares à que se obligò, à mas de peccar grauemete, si estara obligado à restituirla? Algunos dizem, que si, y que en tal caso, ò las ha de boluer à dezir en aquel lugar, ò recõpèlar à quellas faltas cõ otras obras satisfactorias, ò dar algo de limosina à los pobres, ò algũ dinero à los herederos. Pero lo contrario, y con razon tienen muchos. Si yà no fuisse de fraudar al legado en cosa cõsiderable, como si era dõ de el testador mado se dixesse Missa, porque cõcurte mucho pueblo, y le ayudà sus oraciones, ò si auiedo dexado el fundador, ò otra persona la limosina, cõ cõdicion que

que se digan en Altar priuilegiado, se dize fuera del; por que en estos casos haze se agrauio al alma del Difunto: y asilo que podria hazer en ellos, aplicar algunas obras satisfactorias por recompensar, pero no tendria obligacion de repetir las Missas en el Altar priuilegiado. Ita ille. Sed de hoc vltimum non admittit Castrus Palanus, tom. 2. tract. 13. disp. 1. punct. 6. num. 27. & non loquitur de Missis priuilegiatis Defunctorum; sed absolute de omnibus putat enim, te esse per te obligatum compensare Missas pretermittas, non ob fructum Sacrificij, quia in hoc nulla fraus, vel diminutio facta est; sed ob pretermittum cultum specialem illius Altaris, & imaginis; & ob particularem honorem fundatoris inde resultantem omisum. Et hanc sententiam docet etiam Azor. tom. 2. lib. 6. c. 24. q. 7. Sed ipsemet Palanus fatetur, quod parò est possibilis compensatio; nam compensatio illa faciendi est celebrando aliis diebus ab iis, quos testator designauit: at ex tali celebratione nullus specialis honor fundatori accrescit; quia adstantes prorsus ignorant illam Missam celebrari loco alterius suo designato pretermittit; ergo illa Missa honor non reparatur ergo ex reparatione honoris non videtur possibile obligari. Neque etiam videtur obligatus ex pretermittito cultu nam cuius hic pretermittis compensatus fuit cultu factu in alio loco & Altari, vbi Missa fuit celebrata.

2. Sed hic obiter nota cum eodem Garcia ubi supra, num. 8. Que si el Testador dexò, que se dixessen las Missas en vn Altar ordinario de algun Iglesia, si en aquella ay Altar priuilegiado, podrà en el dezir las Missas el Capellany dexar de dezirlas en el, que le señalo el fundador; porque con esto mejor cumple con su obligacion, pues haze lo que es mas vtil al testador; excepto si por algun motivo le hauiere alli que en tal caso obligacion tendria.]

RESOL. XXI.

An Sacerdos obligatus dicere Missam in Altari priuilegiato possit compelli ab Episcopo, vt ipsemet celebret? Et an vbi in clausula Testatoris imponitur interestentia, & residentia, seu assistentia Choro, censetur inuinctum seruicium persoluentum personale non solum Chori, sed etiam Missarum, & habeat onus inuandij Chorum in cantando, & alijs similibus? Ex p. 9. tr. 2. Res. 14.

R. Respondeo, quod Capellanus habens onus Missandi in certo Altari: potest per alium complere, nec potest ab Episcopo compelli, vt ipsemet celebret in definito Altari: scilicet si ex testamento, vel fundacione colligatur fuisse electam bonitatem personarum. Sic ex mente sacre Congregationis refert Carzias de benef. part. 7. c. 1. n. 87. sequitur Gonzalez ad reg. 80. Cancellaria, Glossa, 5. num. 84. Lopus allegat. 35. Praxis vna Archiepiscopalis part. 2. c. 3. num. 33. Galletus in Margarita casuum conscientie, verb. Capellania, num. 2. Emmanuel Sa verb. Beneficium, n. 28. Stephanus Gratianus disp. epr. forens. c. 73. n. 10. & c. 33. n. 1. Vgolinus de officio, & potestate Episcopi, cap. 50. §. 8. n. 5. Azor. moralium tit. p. 1. lib. 10. cap. 8. q. 5. Marius Anton. var. res. lib. 1. resolut. 4. in fine. Moneta de commut. vlt. vol. c. 10. q. 4. n. 16. & n. 161. Idem fuit resolutum in Rota Romana in vna Capellan. 23. Ianuar. 1599. coram Pamphilio, & in Altera Lucana Capellan. 12. Decemb. 1593. coram Giphio, & altera Terrasonensi Capellan. in re, 9. Iunij, 1603. coram Sacro. Et ratio nostræ sententia est: quia, secundum veriorum sententiam certam est, Capellaniam non esse sacerdotalem, nec actum, nec aptitudinem ex eo, quod in fundacione dicatur. Capellanum debere celebrare Missas, seu diuina Officia; sed posse prouideri simpliciter Clerico 14. annotum, tom. IV.

Et ratio est: quia nisi expressè cadeatur, quod per seipsum hoc agat, satis censetur prouisum voluntati fundatoris, si per alium celebrare faciat: nec requiritur personalis residentia, ex quo sumus in beneficio simplici; in quo ex generali consuetudine non requiritur residentia.

2. Vnde mihi non placet doctrina Nabarrri conf. 6. n. 3. de Clericis non resid. quod verbum, *interfit, cantet, vel seruiat*, in fundacione capellan. positum, tantum importat, quantum verbum, *resideat*: quod intelligitur de residentia personali: nam, licet verum sit de verbo *interfit*, vel *assistat*; non tamen de verbo, *cantet, vel seruiat*, nisi aliunde id colligatur. Vnde etiam non videtur verum, quod dicit Azorius 1 part. lib. 10. cap. 24. q. 7. ad fin. & cum eo Perez de Lara lib. 2. c. 8. num. 43. quod si fundator capellan. dixerit: *Volo, quod Presbiter ad hanc capellaniam electus, sacris operetur quotidie; tunc persona Sacerdotis censetur electa; ita vt per seipsum debeat celebrare*: quia verba dirigitur ad personam. Placet tamen, quod dicit Perez de Lara d. lib. 2. c. 7. num. 6. quod capellan. habent residentiam personalem, quando vltra Missarum celebrationem habent onus adiuuandi curatum in cantando, & alijs similibus: & vbi imponitur interestentia, seu assistentia, & residentia Chori, censetur inuinctum seruicium personale, non solum Chori, sed etiam Missarum. Et ita docet Garcia de beneficiis tom. 2. part. 7. cap. 11. num. 89.

RESOL. XXII.

An si relinquatur Missa dicenda in omnibus Altaribus priuilegiatis alienius cõditatis, extendatur legatum ad Altaria postea erecta? Et additur, quod si Altari alicuius Ecclesie Regularium obtineatur concessio Altaris priuilegiati, in scilicet ipsis Regularibus; iisque postea renuentibus illam acceptare, vt pote applicatam Altari ipsis minus commodo; iisque postea similem concessionem alteri Altari applicatam valide possint obtinere, & si nullam mentionem prioris concessionis faciant in petitione. Ex part. 9. tract. 2. Res. 16.

§. 1. Affirmatiuè respondet Pater Pellizzarius in Manual. Regular. tom. 1. tract. 5. c. 9. sect. 5. num. 14. vbi sic ait: [Monco, quod si testamento relinquatur certa summa pecunie implicanda in celebrandis Missis ad omnia Altaria priuilegiata illius loci; si postea ibi erigatur nouum Altare priuilegiatum, probabile est, etiam hoc Altare comprehendi sub tali legato; cum sic testator facilius sit consecutus finem à se intentum, nempe liberationem animæ, siue suæ, siue aliorum, à Purgatorij pœnis; & aliàs in eodem sensu soleant intelligi legata facta pauperibus, ita vt in iis comprehendantur etiam futuri. Adde, quod si Altari alicuius Ecclesie Regularium obtineatur concessio Altaris priuilegiati, in scilicet ipsis Regularibus, iisque illam postea renuentibus acceptare, vt pote applicatam Altari ipsis minus commodo; ij postea similem concessionem alteri Altari applicatam valide possunt obtinere, etsi nullam mentionem prioris concessionis faciant in petitione. Ducor, quod dispensatio, donatio, & quocunque priuilegium non prodest, antequam acceptetur ab eo, cui fuit impetratum à tertia persona, vt ostendit Sanchez lib. 7. de matr. disp. 26. n. 5. & lib. 3. disp. 36. n. 6. 7. & 8. cum ergo prior concessio Altaris priuilegiati fuerit nulla, vt pote nondum acceptata; relinquatur locus posteriori concessioni; hæcque acceptata à Regularibus præfatis prior concessio non est amplius acceptabilis ab ipsis: ne alioqui eadē Ecclesia sint duo Altaria priuilegiata. Sic ego respondi in contingentia facti:

ANNA
MIA
ILLIVV
III